

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naručnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar.) — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Za Trst je treba Slovincem več zanimati se.

Z velikim veseljem opazujemo, kako nenavadno požrtvovalno Čehi darove zbirajo, da bi si zopet narodno gledišče postavili, katero jim je bilo ljubo in drago, kakor oko vsakemu človeku. Tako se obrača skrb in pozornost vsakega duševnega naroda zdaj na to zdaj na drugo stvar, kakor ravno časovne razmere nanašajo.

Srčno veselje bo prešinilo vsakega Slovence, kedar se bode moglo reči: V mestnem zboru bele Ljubljane sedi narodna večina, v deželnem zboru in odboru odločuje narodna stranka, to je, Slovencec je vendar enkrat gospod postal v svojej domovini. Žilava vstrajnost ljubljanskih Slovencev nam je porok, da se te lepe nade v kratkem času izpolnijo. Potem pa bo potrebno druga važna mesta na slovenskej zemlji priboriti si nazaj, ali vsaj ojačiti se ondi v tolikej meri, kakor to zahteva število slovenskega prebivalstva. Takšno mesto je Trst. Kakor je Ljubljana imenitna za Slovence kot središče narodnega gibanja in duševnega delovanja, tako je Trst v svojem pomenu kot največje trgovsko mesto ne samo na Slovenskem nego sploh na Jugoslovanskem preimeniten. Nemška brošura, ki se je nedavno izdala v Lipsiji, pripoveduje, kako važen je Trst za — Nemce. Tem bolj se mora vsak Slovenec zanimati za to mesto, ker leži na slovenski zemlji. In kaj bo tam Slovence bolj zanimalo, kakor položaj, v katerem se nahaja slovenski živelj?

Po zadnjem številjenji šteje tržaško ozemlje 141.000 prebivalcev; med temi je 48000 Slovencev, 26000 v mestu, 22000 v okolici. Da se je število po narodnosti in nepristransko, ne pa po običevalnem jeziku vršilo, bi se jih gotovo še več naštelo; tedaj je dobra tretjina v kljub neugodnim razmeram slovenska. Teh 48.000 Slovencev ima 1) „Slovanska čitalnica“ v mestu; v okolici se snuje nova namesto umrle rojanske. 2) „Politično društvo „Edinost“, ki tudi izdaja tednik po imenu „Edinost“. 3) „Podporno delalsko društvo“ in v zadnjem času osnovano „Tržaško podporno društvo“. Snuje se tudi „Banka“.

Zraven „Podpornega delalskega društva“, ki šteje nad 500 udov, je gotovo list „Edinost“ velike važnosti, kajti ta list smemo smatrati kot glasilo ogromne večine ne samo tržaških nego tudi v obče primorskih Slovencev. Kdor razmere na lastne oči pozna, mora priznati, da je čudovito, kako more pri tolikem pomanjkanji delalnih inteligentnih ljudij še sploh list izhajati; in dobro uredovanega lista je vsakej stranki treba kakor ribi vode; zraven duševnih močij pa je listu tudi treba gmotne podpore. V Mariboru se je izcimila misel, osnovati Slovensko Matico, v Mariboru se je ustanovil „Slovenski Narod“ z lastno tiskarno, v Mariboru se je ustanovil „Slov. Gospodar“ in kat. tiskovno društvo; od tod si tudi dovoljujem kot poznalec tržaških razmer Slovence opozorjati na važnost slovanskega lista v Trstu. V tem lahko Slovenci svoje rojake na Primorskem podpirajo, da se v obilnem številu naročujejo na njihovo glasilo. „Edinost“ velja za vse leto 4 fl. 40 kr., za polu leta 2 fl. 30 kr., za četrť leta 1 fl. 20 kr. Memogredé omenim, da so štajerski Slovenci, severni slovenski bojevniki radi požrtvovalnosti, odločnosti in previdnosti, na dobrem glasu pri Primorcih.

Italija sedaj osamljena mej evropskimi vele-vlastmi ne bo mogla odslej tako odločno prežati po slovenskih pokrajinah, in to bo tudi nekoliko olajšalo delo južnim rojakom našim.

V Trstu živi mnogo hrvaških in srbskih trgovcev; naj bi se nekoliko vzdramili in se iz ožje domovine opomnili, da bi se v javnosti kazali kot Slovani, se s Slovenci združili in vsi zajedno slovanski živelj tako častno zastopali, kot nekđaj, ko je Slovanska čitalnica bila najodličniše društvo.

Karol Glaser.

O ljudskem šolstvu na slovenskem Koroškem.

(Spisal V. J.)

IV. Še boljé čudno se nam zdi, da je tedanja vlada sploh o učnem jeziku povpraševala. Uže

zdrava pamet nam pové, da na slovenskih ljudskih šolah mora biti učni jezik slovenski ravno tako, kakor na nemški nemški, na laški laški itd. To nam tudi pravijo glavna učna pravila in pa postavne določbe.

§ 51. Šolskega in učnega reda od 20. avgusta 1870 pravi: „Smoter jezikovega uka je: prav razumevati, kar se od drugih sliši v materinem jeziku, potem tudi zmožnost ustno in pisмено svoje misli dobro in gladko pripovedovati itd. V tej postavni določbi tedaj izrečno stoji, da ima biti na slovenskih šolah učni jezik slovenski, toraj ni bilo deželnemu šolskemu svetu potreba občin o učenem jeziku povpraševati, da, po našem mnenju tudi ni imel več uzroka kaj takega storiti. Pravico le je imel povpraševati ljudstvo, ako želi, da se otroci nemškega jezika vadijo, kar nam jasno priča dostavek veljajoč tudi za Koroško na konci omenjenega §, kateri pravi: „Učilnicam, v katerih je med uk treba še drug deželni jezik sprejeti, naj deželna šolska oblast natančneje ukrene tega uka smoter in izvrševanje“.

Dokazali smo toraj, da se v naših šolah postavne določbe prezirajo; povedali smo, da naši šoli odrasli otroci ne zamorejo slovenskega lista spisati, ker je gotovo v protivji z določbami § 51 učnega reda.

§ 31 šolske postave od 14. maja 1869 določuje v drugem oddelku: „Kjer je potrebno, mora se učiteljskim pripravnikom prilika dati, tudi v drugem deželnem jeziku izobraziti se, da si pridobijo zmožnost, tudi v tem jeziku podučevati.“

Ker je na našem učiteljskem izobraževališči učni jezik nemški, sledi iz zgoraj navedene postavne določbe, da morajo vsaj slovenski pripravniki slovenščine učiti se, kar se pa v istini ne godi, kajti v prvem delu našega spisa povedali smo, da se slovenščine uči samo tisti, kateri hoče, in da v slovenščini podučuje nek postaran ljudski učitelj, kateri pa slovenščine niti zmožen ni, vsi drugi učitelji na pripravnici pa so sami trdi Nemci; ravno tako in še slabše je v izpraševalni komisiji, in to vkljub jasnim postavnim določbam.

Predragi rojaki! Pokazali smo vam, kakšne šole da imamo in kakšne bi morale biti, da bi mladini naše prav koristile; dokazali smo da se postavne določbe gledé naših šol ne izpolnujejo in da nič druga tirjati nočemo, kakor to, kar nam postave pripoznavajo. Zdramate se rojaki! Slovenske občine, slovenski krajni sveti, zahtevajte, da se nam naše pravice v postavah zatrjene tudi dajo. Obrnite se s prošnjami ali pa po posebnih odpisancih do gospoda ministra za nauk in če potreba, do presvitlega cesarja samega, prosite, da naj naše skromne narodne zahteve usliši in jih tudi izpolnovati zapové.

Naše zahteve gledé ljudske šole pa so:

I. Na vseh slovenskih ljudskih šolah naj bode podučni jezik slovenski, nemščina pa naj bo učni predmet.

II. Za prihodnje okrajne šolske nadzornike naj se imenujejo taki možje, kateri svoj materni jezik ljubijo in ga poznajo, in od katerih smemo pričakovati, da naš slovenski jezik in slovenske domoljube javno zasramovali in sumničili ne bodo.

III. Za učiteljske pripravnike slovenske narodnosti naj bode slovenščina obligaten predmet. V ta namen naj se nastavi na učiteljskem izobraževališči slovenščine več profesor. Ravno tako naj se imenuje v izpraševalno komisijo slovenščine zmožen ud, da bode tako našim učiteljem tudi priložnost dana izpit iz slovenščine napraviti. Našega gosp. poslanca And. Einspielerja pa prosimo, naj pri slavnej deželnej vladi za nas potrebnih korakov stori. Božja pomoč!

Gospodarske stvari.

Gisp ali mavec pospešuje rast poljskih sadežev.

Gisp ali mavec je zveza žveplena kisline, apna in vode. Nahaja se, da si tudi le bolj porredko kot kamenje po gorah, kjer ga potem kakor drugo rudo izkapajo, meljejo in prodavajo. Mnogo gipsa ali mavca se koplje leto in dan na Gorenjskem na Jesenicah, od koder ga tudi veliko kmetovavcem razvozijo in prodajajo.

Mavec je v gospodarstvu mnogovrstne koristi, on ohranjuje, pomnožuje in vzboljšava gnoj in redi rastline.

1. Kaj koristi mavec v hlevu? Če stopiš v kaki slabo razvetren konjski hlev, brž te nekaj zaskeli v očesih, da ti kakor hren ali čebul vodo v oči požene, tudi nos ti pove, da je tu neka posebna stvar, ki ne deluje, kakor vijolica ali roža na tvoje nosne čutnice. Ta stvar ali snov je amonijak t. j. neka zveza z gnjilec ali dušcem, ki je poglavitna hrana raznim rastlinam. Amonijak hleve zasmradi, okuži in je ljudem in živini na zdravji škodljiv. Ta gnjilec je prav tenka tvarina, ki se brž v zrak razbladi. Amonijak je sicer v izločkih živalskih z ogljenčevo kislino trdno zvezan, vendar pa se brž ko more od nje loči in kakor rečeno po zraku plava v našo škodo. Kajti amonijak je rastlinam potreben. Najprej z ogljenčevo kislino prst v zemlji razkroja in potem rastline redi. Toraj gre na to gledati, da amonijak kolikor mogoče najmanj v zrak vbeži. Da se toraj ta dragocena pa toliko razkadjiva tvarica veže in ohrani, v to služi nekoliko vsaka sorta nastelje, listje, resje, slama, še bolje prst in šota, vendar pa nastelj ne more več amonijaka iz zraka na se potegniti. To zamore le gips ali mavec, kajti gips, kakor je bilo gori povedano, obstoji iz žveplene kisline in iz apna in amonijak ima do žveplene kisline posebno nagnjenost in brž se zveže in postane žveplenokisli amonijak iz obeh. Apno se zveže z ogljenčevo kislino in tudi ta redi rastline. Iz tega je toraj jasno, da se mora gips v hlevu rabiti, da se po njem amonijak veže, naj po tem že v zraku

plava ali naj je v živalskih izločkih še zadržan. Z gipsom se mora toraj gnoj v hlevu potrošati ali pa gips na hlevni tlak raztrošati. Gips tudi gnoj bolj ohranjuje, ker njegovo razkrojitev zabranjuje in počasni, ktera razkrojitev se posebno v ovčjih in tudi v govejih hlevih, kjer se gnoj delj časa pod živino ležati pušča, hitro godi. Da se to kolikor toliko zabrani in amonijak v gnoji zadrži, se mora vsak dan dvakrat gnoj ali hlevni tlak z gipsom potrositi in to zjutraj in zvečer. Če se gnoj vsakdan izpod živino izkidava, se hlevni tlak s gipsom potrosi. S tem si kmetovavec dragocene gnojivne snovi pridrži in ohrani. Kdor ima 10 velikih živinčet v hlevu, naj 5 kilogramov gipsa na dan pod nje potrosi, če more ga sme tudi več potrositi. V ovčjih hlevih se računni na 10 repov 1 kilogram gipsa. V hlevu gips toraj preganja zdravju škodljivi smrad in množi in vzboljšava gnoj.

2. Gips na gnojišči. Tudi tukaj prinaša gips iste koristi, veže amonijak, ohranjuje gnoj in zakasni njegovo razkrojitev. Gnojni kup naj se toraj večkrat, posebno ko se je nov gnoj iz hleva na kup pokidal, z gipsom dobro potrosi.

(Konec prih.)

Prav zanesljivo sredstvo, s katerim se da les, n. p. kolje zoper gnjilobo zavarovati.

Za to se raztopita dva kilograma modrega plavega vitrijola v 100 litrov vode. Da vitrijol rajši raztopi, je dobro, jeden del vode zgrejeti in jo med ostalo vodo pomešati. Ta tekočina se potem v primerno posodo, morda v sode, v katerih je bil petroleum, vlije in skoraj do vrha nalije, tako, da more kolje za meter globoko v to tekočino vtekniti. Kolje, ki se je 8—10 dni v ti tekočini močilo, se potem vzame iz nje in na zraku posuši. Del kolja, ki je bil v vodi, dobi nekoliko plavkasto barvo. Ko tekočina v sodu pojemati začne, se nove doda. Sploh se to, koliko je te raztoplina potreba, ravna po množini kolja, ki se hoče v nji namakati. Katranovec, kakor so novjše skušnje pokazale, ni tako trpežnega učinka, kakor vitrijol. Posoda pa, v kateri se je vitrijol v vodi raztopljal, ni več za to, da bi se v nji kaka živinska klaja prirejevala ali hranjevala, ker je zastrupljena. Tudi, če kaj te tekočine ostane, se ne sme v kak ribnik ali potok izliti, ker ribe in raki, sploh vodne živali, po nji poginejo. Tudi blizu studenca jo izlivati, ni kaj varno.

Kako stročjevine kuhati, da mehke postanejo. Stročjevine, kakor grah, bob, leča, fižol itd., se včasih rade do mehkega ne dajo skuhati. Uzrok temu je apno, katero je v vodi, v kateri se sočivje kuha. Temu se pa lahko odpomore, ako se v vodo košček sode dne. Ta naredi, da se apno iz vode na dno vsede in v taki vodi se stročjevine rade do mehkega skuhajo.

Dopisi.

Od sv. Miklavža pri Sotli. (Požar — prošnja). Starši, skrivajte pred otroci žveplenke ali biglice. Dne 30. avg. vzame jih v Poljski vesi 5letni fantič, ter gre na pod ali škedenj in z njimi se igraje ogenj zatrosi, se opeče in zvečer umrje. Ob $\frac{1}{2}$ 3. popoldne, ko so ravno vsi vaščani na polji, začne prvi stan goreti in v $\frac{1}{4}$ ure ugrabi ogenj, ker so bile razen ene hiše vse lesene in s slamo pokrite in tako rekoč na enem kupu, 5 hiš in 14 drugih velikih poslopij. Braniti ni bilo mogoče pri velikej suši. Povrh cenjena škoda samo na hišah znaša 15.560 gld. Da še tih drugih 5 posestnikov ni pogorelo, pripomoglo je tiho vreme in zdatna podpora gasilcev. Zavarovan je bil le eden sam. Nesreča je toliko večja in občutljivejša, ker so vsi pridelki in drugi imetki razen živine, le ena sama krava in ena svinja ste v ognji ostale, popolnoma pokončani, zima pa je tako rekoč pred dvermi. Ko so domači župljani po lanskej 24-kratnej povodnji Sotle črez polja precej uže poškodovani, letos pa še k prizidanju in nadzidanju svoje farne cerkve, ki bode z novo znotrajno opravo gotovih 8000 fl. stalo, mnogo vlagajo, toraj svojih revežev zdatno podpirati ne morejo, priporoča ponižno tukajšnje pogorelece usmiljenim srcem župniški urad pri sv. Miklauži na Polji dne 31. avg. 1880.

Z Remšnika. (Razne reči.) Za potnika je na hribih prav veselo. Ako se ozira po daljnih planinah in širokih dolinah, pa tudi na hribih je toževanja dovolj slišati o žalostnih časih. Zraven denarnega poloma je toča na Remšniku okolo sv. Pankracija, (ki je zdaj precej popravljen, in dozidan kos zidovja, kojega je pred 12. leti strela odtrgala) posebno na Nemškem, kder dober šilhar Lišner in Lateiner raste, precej potolkla in sadna drevesa v najboljšem cvetu oklestila, da ne bodo nič mošta ali „tolkle“ imeli. Vendar na široko ni segala. Na Remšniku je precej ugodna letina, ker je po potrebi deževalo. Ajde in koruze so prav lepe videti; pa za prihodnja leta pri koruzi nevarnost preti. Skoro vsako steblo je najedeno od črvov. Dospevši na Remšnik sem našel nekega gospoda v koruzi iskati črve, jih pobijati in vrhe koruznej slami odrezavati, da bi se lepa koruza otela, za posestnika najpotrebnejše silje. Na ta način se tudi more na tisoče zalege pokončati, in ko bi vsi posestniki enako delali, bi se po nekterih letih nevarnost odvrnola. Pred 12. leti se je govorilo o koruznih črvih na Koroškem in v nekterih letih bili so že v Marenberškem okraji, tedaj tudi na Remšniku, vendar še redki, zdaj pa ima vsako steblo svojega črva. Na marsikterem klasu jih po osem blagi sad razjeda. Nahajajo se že enako v Mariborskem okraji. V nevarnosti je tedaj najboljši del kruha za deželane posebno siromake. Na god gospoda župnika na Jernejevo 24. avgusta je bila na Remšniku skuš-

nja iz veronauka. Po sv. meši in skušnji so č. g. dekan M. Stoklas v prav mičnim pohvalnem nagovoru na šolsko mladino vpleli tudi posebno zahvalo za novi srebrni pozlačeni kelih, kojega so pri daritvi prvokrat rabili. Kupile ste ga dve pridni osebi Jera in Neža Milhberger za 100 fl. Res, v sedajnih časih zelo redki darovi, ki dušnemu pastirju veliko radosti napravijo. Plačal bo žrtvovalnost za najsvetejšo opravilo Oča nebeski v svetem raji. Po dokončanem opravilu smo se pri godovnjaku v vsakem obziru blagem gospodu župniku radovali in Jim napevajoči mnogo let želeli na gotovo težavnih hribih brez pomočnika in ako bo tedaj osoda mila tudi še kde na drugem kraji pastirovanje brez tolikega trpljenja.

Ob sv. Marjete ob Pesnici. (Ločitev — pevci.) Ker se nameni naš obče spoštovani g. podučitelj Ivan Klenovšek, nekdanji tehnikar in iskren rodoljub, od nas ločiti, mu v blagem „Slov. Gosp.“ izekamo pristržno hvalo za trud, kojega je imel za šolsko mladino, za zabavljive ure in za vse, kar je pri nas dobrega storil in ga z dobrim namenom priporočamo povsod, kamor koli pride kot dobrega učitelja, izvrstnega rodoljuba in nenavadnega slikarja. V blag spomin nam je zapustil naslikani kraj „sv. Marjeto“. Izvrstno je narisal mape vseh posestev v spodnjem Jakobskem dolu za ločitev od srenje sv. Jakoba. Znaprej bo spodnji dol spadal k Oseku v fari sv. Marjete. Tudi posameznim posestnikom je napravil po nizki ceni mape, tako g. Pfriemerjem, g. Urbančiču in g. Janezu Krambergerju v Rožbahu v veliko zadovoljenje. Toraj ga vsem priporočamo, kateri želijo posebne mape od svojih posestev. Spremlja ga naj toraj naša priporočba, blagor in sreča kakor tudi zadovoljnost v težavnem podučevanju šolske mladine. Dne 1. septembra smo pri sv. Marjeti imeli nekaj nevadnega, namreč dve peti sveti meši, pri katerih so izvrstno popevali peveci od sv. Petra pri Mariboru pod vodstvom ondodnega organista učitelja g. Stegerja. Zanimivo je bilo poslušati mlade pevce, namreč 32 šolarjev, kojih vbrani glasovi so milo doneli v hiši božji Bogu na čast nam v razveseljevanje. Pevali so: 1. „Missa in honorom setr. Angelorum Custodum“ v gl. Schweitzer Op. 27. in 2. Missa in honorem setae Caeciliae“ vgl. Anton Förster Op. 15 v Ljubljani; potem „Ave Maria“ od Mozarta in „Poznate dom“ od Stegar-ja. Primorani smo javno pohvalo izrekati g. Stegerju za veliki trud, kojega je imel z mladimi pevci z izvrstnim vspehom in za obiskovanje. Pevce je tudi iz lastnega dobro pogostil.

Iz Celja. (Okrajni šolski svet) je prišel v grdobno nemčursko oblast, čeravno imamo Slovenci precej naših v okrajnem zastopu. To je močno obžalovati. Slovenci popustljivci so doma ostali, nemčurji pa so uže dolgo rogovilili in dne 25. avg. vsi prišli k seji. Vsled tega bili so dosedanji velezaslužni šolski svetovalci gospodje dr. Ipavic, K. Žaža in J. Hausenbihler izvrženi, na njihovo

mesto izvoljeni znani zagrizeni nemčurji dr. Glantschnigg, posestnik Lenko in vojniški kramar Cotel. Zopet izvoljena sta ravnatelj g. Pogačnik in železniški inšpektor g. Willner. Tema so tudi Slovenci dali svoje glase. Č. g. župnik Jeraj je sicer stavil predlog, naj se prejšnji vsi zopet izvolijo, ker so svoj posel častno, uspešno in požrtvovalno po 12 let opravljali. Bilo je zastonj. Najhuje rogovilil je dr. Glantschnigg in njegova slovenska metlja posestnik Jož. Lenko. Tudi ta metlja se bode po časi zgloodala. Slovenci pa moramo bolj urediti se ali organizirati.

Iz Prepolja na Dravskem polji. (Velika nesreča). Na našem širokem polji opravljajo vsako leto kanonirji svoje vaje v streljanji. Sedaj zopet strelja ondi 360 mož 6. artilerijskega regimenta. Nedavno je ondi 18letni Janez Kurbos našel precej daleč od strelišča veliko votlo kroglo, ki je pa bila še nabita. Hitro jo vzdigne in nese domov spremljan od dveh fantičev. Blizu vasi jo položijo na zemljo ter začnejo pregledovati. Toda naenkrat se vname strelivo in vsa krogla razleti. Strašna nesreča je djana: Janezu Kurbosovemu je odtrgala roko in nogo in kožo na prsih razdrapala. Eden fantičev je na nogah hudo ranjen pa tudi nekoliko na glavi. Drugemu fantiču se ni veliko zgodilo.

Iz Mozirja. (Pogreb — šolstvo.) Dne 28. avg. smo Anton Goričanovega sina, ki je v Celji študiral na gimnaziji, pokopali. Letos o velikej noči je zbolel. Revez je imel bolezen na možganih, nobeden zdravnik mu ni mogel pomagati. Pogreb je bil tako lep, da so č. g. fajmošter rekli, da lepšega ne moremo lehk napraviti. Pevski zbor mu je zapel nagrobnico. — Seja okr. šolskega sveta bila je včeraj jako zanimiva. Za Mozirje je izvoljen g. Suhar, trije učitelji, ki so do sedaj v našem okraji služili, morajo za prihodnje šolsko leto dalje po svetu kruba iskati, ti so: Rpeč in Gorici (blizu Nacareta), Stupan pri sv. Mihelu in Zinglak v Lučah, K sv. Mihelu pride Levstik, na Gorico Žavčan Žagar, ki je podučitelj pri Novi cerkvi, v Luče pa Podrekar, ki je sedaj podučitelj v Grižah. G. Suhar je od okrajnega šolskega sveta v Mariboru bil prav dobro priporočan. Toda okrajni šolski svet obrača, med tem ko je deželni šolski svet uže davno obrnol. Kajti dne 1. sept. t. l. dojde iz Gradca in Celja odločba deželnega šolskega sveta od 30. junija 1881, vsled katere je vse pisanje in posvetovanje krajnega in šolskega sveta v Mozirji in Gornjem gradu prevrženo in nek Reibenschuh iz Slov. Gradca v Mozirje premeščen za nadučitelja z letno plačo 480 fl. Tedaj cele 3 tedne je tekel rok, namreč do 20. julija t. l., da se oglasijo prošniki za razpisano službo, a med tem je uže bilo vse storjeno in djano v Gradci. Takšno obnašanje razžalilo je ude krajnega in okrajnega šolskega sveta ter se hočejo pritožiti pri ministerstvu.

Iz Šaleške doline. Da je dopisnik iz Št. Ilja zrebelj dobro zadel, ko je o tamošnjem učitelji in nemškem „schulvereinu“ pisal, svedoči najbolj dopis iz Šoštanja v graškej „Tagespošti“, kateri je sicer prav obširen in poln znanih nemških fraz, a niti nijedne temeljite besede ne nahajaš v njem v obrambo naših čudnih pedagogov. Ta „Tagespošt“ afterpedagog meni, da učitelj ni brezznačajen, ako pri nemškem „schulvereinu“ denarja prosi za nakup (?) učnih sredstev. Ko bi mi ne vedeli, da ta „schulverein“ denar le pod nekimi pogoji deli, vsled katerih se vsako uspešno podučevanje dece v realnih predmetih opovêra, na kvar ljudske omiki! Vsakega učitelja prva in največa briga naj bode, da otroci dobro brati, pisati in računati znajo, ne pa da, kar se dan danes čestokrat prigodi, otrok iz šole izstopi, pa še svojega imena pravilno pisati ne zna, a ponaa se prav otročeje z nekoliko tujih besed, katere bo pravi Nemeec za originalno kitajščino držal. Posebno priležna je našim deklicam uže beseda „gishont“. A kaj se nemčurstvo za vse to briga? Njega namen je ponemčevanje. Vse to se njim pa le prekesno vrši. Toliko pohlevni in poterpežljivi Slovenci imajo tudi še debelo kožo. — Pri tej priliki hočem tukaj z neko zadovoljnostjo omeniti, da vendar še nabajamo mnogo značajnih učiteljev v naši sredini, ki se ne dajo od kukavice v kozji reg vgnati, ter ne beračijo pri nemškem „schulvereinu“ za „ehrengabe,“ kar zlasti kaže zadnja celjska okrajna učiteljska konferencija, o katerej „Cillier Zeitung“ hudo jamra, da so vsi učitelji svoje referate v slovenskem jeziku izdelali, razven enega, kateri je pa radi tega zbor oprostjenja prosil. Mar že drugi veter brije? — č.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Svitli cesar mudijo se na Ogorskem še pri velikih manevrih. — Deželni zbori dalmatinski, goriški, isterski in tirolski zborujejo. Tirolskemu je vlada izročila načrt, kako bi se naj uprava (gosposke) prestrojila, da bi bilo vse boljše. Ali črtež je slab in meri na pomnoženje uradnikov, katerih imamo itak uže preveč. Dopolnilne volitve za deželne zборе vršile so se na Štajerskem: v kupčijskej zbornici bil je stari Zic zopet izvoljen, v Mariboru liberalcec dr. Schmiderer, v Stainzu konservativni kmet Jožef Kurz. Ta je dobil 112 glasov, njegov nasprotnik liberalni kmetski zveličar Schirgi, vodja liberalnega „Bauernvereina“, je vjel komaj 36 glasov. — Šlezki župani želijo domovinske postave, po katerej bo vsak srenji pripisan, kder je zadnjih 12 let stanoval, ne pa da bi ga kakor sedaj na stare dni v rojstno srenjo potisnoli v oskrbovanje. — Čehi so svojemu Prokopu, voditelju v Husitskih vojskah, pozidali spomenik; pri odkritju je govoril mladočeski vodja dr. Greger tako ostro, da mu

je policija dalje govoriti zabranila. Za stavljenje narodnega gledališča so Čehi skupili uže 800.000 fl. Vse se čudi tolikej požrtvovalnosti. — Ali bodo kranjski Slovenci šli v deželni zbor ali ne, to še ni dognano. Slavni oča Slovencev g. dr. Bleiweis baje hoče odložiti namestovanje deželnega glavarja. — Dalmatinski deželni zbor prosi cesarja, naj bi se dalmatinska železnica do Novija podaljšala in zvezala z avstrijsko-ogerskimi železnicami. — Nemški liberalci so uže precej opešali glede na svojo rogoviljenje zoper ministerstvo grof Taaffejevo. Tudi uradniki in profesorji priznavajo, da je nemškim liberalcem brž ko ne odklenkalo za vselej. — Iz Torontalske županije hoče 12000 Bolgarov izseliti se na Bolgarsko, to pa zavoljo prevelikih davkov in ošabnih Magjarov; ti hočejo vse pomagjariti in mnogo ljudij si da imena na magjarsko preložiti, najčešče tako delajo Judje; večina novih Magyarov bo toraj židovska. — Hrvati imajo sedaj nove volitve; vlada hudo pritiska na volilce, ker želi Magjarom prijaznih poslancev. V Bosno pride res Slovanom sovražni Italijan g. Lapenna kot najvišji sodnik. S vsako politiko se skušava v Bosni, z nemško, z magjarsko, z mohamedansko, le s slovansko ne, kar je iz sploh avstrijskega stališča obžalovati.

Vnanje države. Mnogo časa so nemški in magjarski politikarji sanjarili o zvezi Avstrije z Nemčijo in Italijo. Kot sad te politike so pričakovali, da bodo mogli vse dežele do Egejskega morja, do Soluna, zasesti, a Rusom zabraniti Carigrad, Dardanele. Mislili so, da bo Rusija in Francoska tukaj roke križem držala. Toda osupneni so sedaj oni, ko je novica došla, da pojde ruski car na Nemško obiskovat nemškega carja in obnavljat stare zaveze rusko-pruske. To je najvažnejša novica: shod ruskega in nemškega cesarja. Bismark vidno popušča „kulturno borbo.“ Trevirski novi škof bil je od njega in od cesarja dostojno sprejet. Nadejajo se Nemci, da utegne to biti začetek novemu miru in spravi med cerkvijo in državo. Vkljub temu pa se katoličani vendar marljivo pripravljajo na volitve, da pridobijo mogoče veliko poslancev. — Grki so zasedli polovico Tesalije in Epira. — Italijanski kralj vodi velike manevre okolo Padove; v Milan je pozvan občni zbor freimavrski. — Francozi so v Afriki v precejšnjih zadregah. Oberst Carré bil je od Arabov tepen in komaj všel v Hamalif blizu Tunisa. Arabi dobivajo na skrivnem pomoči od Turkov, Italijanov, Angležev in Marokancev, vrhu tega pobira Francoze pomor; vročina je neznošnjiva. Vsled tega gre vedno več francoske vojske v Afriko in odločni boj prične se meseca oktobra. — Angleži so zgubili zopet lepo vojno ladijo „Tevton“, ki se je razbila na poti okolo Afrike, od 300 ljudij je le malo življenje rešilo. — V Indiji so našeli 280 milijonov prebivalcev. — Afghanistanski emir Ejub-Khan napovedal je Angležem v Indiji „sveti“ boj. — Severno-ameri-

ške republike predsednik še ni umrl, pa je zelo slab. Divji Indijanci so posekali 1 obersta, 7 oficirjev in 150 mož ameriške vojske.

Za poduk in kratek čas.

Nesrečni dnevi generala Szapary-ja v Bosni.

(Spisal po lastnej skušnji D. Živkov.)

VIII. Dne 17. avgusta so prignali iz Maglaja 370 vjetih rednih turških vojakov. Med njimi so bili mladi, stari, črni, rumeni, samo lepega obraza ni bilo. Morali so biti večjidel Azijci. Gnali so jih proti Brodu na Avstrijansko. Ta dan nas sovražniki niso prijemali. Zato smo mrtve pokopali, ranjeni v bolnišnico spravili in vojake z živežem in strelivom preskrbeli. Prišel je tudi 29. polk nam na pomoč. Okope smo popravili, kraj v trdnjavo spremenili in krstili jo: Novo Plevno. Tudi dne 18. avgusta bilo je mirno. Pri delivanji vina smo cesarju napivali in po vsem taboru so se razlegali: Živio- Hoch- in Eljen-klici.

Dne 19. avgusta so pa sovražniki zopet posebno našo levo stran prijemali in večkrat naskok ponovili, vendar so bili vsakokrat čvrsto odbiti. Največje zlo bilo je pa to, da je dopoldne po vseh dolih gosta megla ležala in razgled branila. Tudi mene je enkrat v veliko zadrego spravila, da bi skoro ne odnesel zdravih pet. Moral sem daleč na desno stran k nekemu oddelku, kterega je major K. komandiral. Imel sem zapoved, da nagloma odjaham. Nek adjutant mi pot na pol popiše in zdaj urno naprej! Preteče $\frac{1}{4}$ ure. Moral bi že do namenjenega oddelka dospeti pa ni duha ne sluha o njem. Mislim si: adjutant ima brzejšega konja in je za mojega prekratek čas odmeril. Zato zaženem ostroge konju v trebuh in hajd naprej po velikanskem pašniku. Ni dolgo trpelo, ko pridem do neke ceste misleč teiste se naprej držati. Kmalu pridem do hriba, za kterim se je cesta zavijala, zdaj na levo zdaj na desno ob znožji brega. Naenkrat zapazim velik ogenj. Ker pa v naših taborih ni bila navada tolik ogenj zakuriti, zadržim konja in se po malem bližam in opazujem, kolikor mi je gosta megla dopuščala. Zopet konja v pašnik vkrenem in se ognju do 40—50 korakov približam ter zapazim kako Turčin z velikanskim turbanom na glavi pred ogenj stopi. Hitro obrnem konja in se nekoliko korakov nazaj pomaknem. V tem trenutku začnejo turške straže klicati iz brega na breg; tudi v dolu tam, kder sem jaz opazoval, se nekdo oglasi. Sedaj vzamem Turčina dobro na muho, strel se razlega po dolu, med Turčini nastane krič in v trenutku po cesti prifrča krogelj brez broja. Sreča je bila, da sem bil kakih 20 korakov od ceste na pašniku. Hitro obrnem konja in ga spustim v dir, odkoder sem prišel. Tudi straže na strauh so luknje v zrak streljale. Komaj prihitim

do tje, od koder sem prvokrat do brega prišel, zaslišim za seboj jezdeca naglo jezdariti. Sklenem braniti se. Ko vidim, da mi konj peša, ga obrnem misleč dokler bo Turčin naglo jezdaril, gotovo ne bode tako dobro streljal, kakor jaz mirno sedeč na konji. Brž ko ga zagledam, sprožim in storjeno je bilo po njem. Njegov pajdaš sproži iz angleške puške pa mu je bila za eno roko pretežka in ker je še v teku streljal, me ni zadel. V tem trenutku počí v gošči meni na levi puška in tudi ta drugi Turčin padne s konja; ustrelil ga je frajtar naše patrole od 78. polka, kateri mi je tudi pokazal meni namenjeno pot. Kmalu potem se tudi v tem kraji začne boj in je dolgo neodločen. Naposled naši Turke preženejo in podijo do Tribove Peklanice in do Staniča.

Še enkrat sem tisti dan bil Turčinom nasproti, popoldne okolo četrte ure. Stali smo za šancami. Toda slabo bi se nam skoro godilo, ker nismo imeli nobenega kanona, Turki pa dva brežna in so čvrsto streljali z njima proti nam. Sreča za nas je bila, da niso imeli šrapnelov, ne karteč, samo s polnimi kroglijami so streljali in to po navadi slabo. Vendar so nekatere kroglje v naše šance priletele. Ena je iz šance veliko drevo iztrgala in mene je diva po levi nogi hudo vdarila, da sem za nekaj časa obležal. Pozno zvečer sem prispel v našo taborišče, stopim s konja, se vlezem za grm, hitro zaspim in nisem deža prej čul, dokler nisem bil do vsake niti moker.

Še tisto večer so naši sovražnika povsod pregnali in drugi dan je začela 20. divizija zopet prodirati proti Gračanici in Tuzli, to pa z večjo močjo in srečo. Več mest je se udalo brez boja.

Ker sem naglo in hudo zbolel, so me zanesli v bolnišnico. Iz te so me na Avstrijansko spravili. Kaj in koliko sem na poti trpel, to ni za popisati.

Davorin Muršec Živkov.

Smešničar 36. Nekokrat pride znan pivec v klet nekega gospoda kaplana, kder je sodar sam vino pretakal. Sodar vpraša žejnega prišleca, ali ste vi radi žejni? O zelo rad sem žejen! — Te pa uže dobro, pa le bodite žejni! Ko g. kaplan črez eno uro pride v klet gledat in zagleda žalostnega žejnega pivca na sod naslonjenega stati, vpraša sodarja: ali ste mu vže dali kaj piti? Še ne. Vprašal sem ga, če je kaj rad žejen in ker je rekel, da je zelo rad žejen, zato sem si mislil, da neče vina piti.

J. L.

Razne stvari.

(Mariborski deželni poslanec) je dr. Jožef Schmiderer. Od 638 glasov dobil jih je 164, eden glas pa protizar Woess, tako, da ni bil jedno-glasno izvoljen.

(Toča) v Svetinskej, Bolfanskej in v Miklavskaj fari ja posekala nekaterim posestnikom, večji-

del pa le četrti del branja vzela. Silni vihar je megle naglo zapodil na Magjarsko.

(*Iz Središča*) se nam poroča, da delajo ondi priprave za veliko narodno svečanost dne 29. septembra v spomin pokojnemu narodnemu pesniku Štefanu Modrinjaku, rojenemu Središčanu. Načelnik odbora je župan g. Čulek, namestnik čast. g. Čagran. Čitež objavimo hitrej ko mogoče. Nadejamo se obilne udeležitve od vseh strani.

(*Silen vihar*) je 28. avgusta razsajal po Murškem polji, da je strehe trgal, drevesa iz zemlje raval in lomil.

(*V Ptuiji*) še nimajo ravnatelja za gimnazijo; šolski sluga je sedaj prvi opravitelj v poslopji in uradnici.

(*Filoksere*) so iz Maribora odšli iskat komisijski gospodje v cerkvene vinograde Frauheimske, pa so le ketre in listne uši zasledili. Bog nas varuj te nesreče!

(*Zavoljo filoksere*) je v političnem okraji Brežiškem prepovedano, izvažati ali iznašati trsje, rožje, trsovo listje, grozdje, uže rabljeno orodje in kolje.

(*V Žavci*) prignali so k premiranju 128 konj. Državne svetinje dobili so plem. Haupt. baron Warsberg, grof Spiegel.

(*Pri sv. Janži v Mahrenbergu*) je hlapec Lenart Kotnik ukradel 50 gld., pa ga je policija v Gradci prijela.

(*V Peklu pri Poličanah*) so Janeza Curka mrtvega našli na senu posestnika Matija Curka.

(*Vsled silnega viharja*) je ogenj prišel v streho mežnarje v št. Vidu na Bizeljskem in je potem vpepelil 6 pivnic s prešami vred.

(*Ljubljanski Slovenci*) nameravajo sklicati shod skušenih in neodvisnih mož, ki bi se naj posvetovali, kako Slovencem, zlasti obrtniškega in kmetskega stanu, pomagati v gmotnem oziru. To je prava misel o pravem času.

(*Preč. g. Orožen*), kanonik starosta mariborski, imenovan je za souda deželnemu šolskemu svetu v Gradci.

(*Zlato mešo*) služi dnes č. g. Valentin Vras, bivši župnik Ruški pri č. s. Elizabetinaricah v Gradci.

(*Topličarjev*) bilo je letos na Slatini 1996, v Krapini 1260, v Varaždinu 2926.

(*Dražbe*) 10. sept. Matija Macun na Cvenu 751 fl. 14. sept. dr. Tarbauer v Žavci 9200 fl. 19. sept. Anton Kranjc v Slemenah 633 fl. in Dravcih 1070 fl. 21. sept. Ana Pahernik v Solčavi (dr. Duchatsch toži) 4355 fl. 22. sept. Ana Schiffrer Celji. 23. sept. Anton Kovačič v Drenskem rebri 5482 fl.

Loterijne številke:

V Trstu 3. sept. 1881: 37, 8, 90, 33, 6.
V Linci " " 46, 25, 74, 67, 58.

Prihodnje srečkanje: 17. septembra 1881.

Najnovejši kurzi na Dunaji.

Papirna renta 76.85 — Srebrna renta 77.65 — Zlata renta 93.60 — Akcije narodne banke 833. — Kreditne akcije 269. — 20 Napoleon 9.36 — Ces. kr. cekini 5.59 —

Dr. zdravilstva F. Terč,

stanuje od 19. avgusta t. l. naprej v Tegetthofovej (graskej) ulici v Mariboru, nasproti slovenskej cerkvi, hiš. št. 3., stopnica na levo, v I. nadstropji, ter sprejema obiskovalce kakor do sedaj, od 7—8 ure dopoldne in od 1—2 ure popoldne.

2—3

Livarna,
Badgasse Nr. 9,
blizo sl. cerkve.

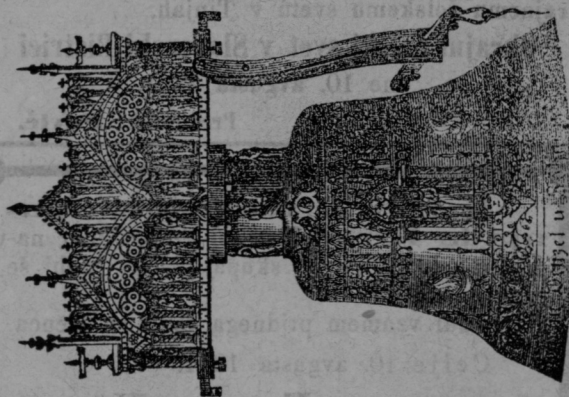
C. kr.

privil.

Številnih priznanih
za zлите zvonove
je priredjenih za
ogled.

zvonarna in livarna

g. Janeza Dencel-na in sinov
v Mariboru,

zliva posebno izvrstne zvonove in najcenejše zvonovine v vsakej velikosti s iz nova izumljenimi pre-gibnim kronami (ki se naj ne jemljejo za navadne debele, lite tečaje) na vsakojaki glas, katerega koli do želi, bodi v popolnih, vbranih akordih ali kot spolnilo že obstoječih starih zvonil z jasnim in čistim glasom pod poroštvom; zvonove, ki se s starih nebi vjemali, vzememo zopet nazaj. Zvonilno spravo priskrbimo iz razne robe, kakoršno pač kdo želi: iz kovanega, iz litega železa ali iz besemerskega jekla in iz hrastovega lesa in sicer po novem načinu z blazinicami na perotih takó, da se zelo lahko zvonil in v zvoniku nič ne trese.

Ilustrirane obrazce določimo, kdor jih želi, brezplačno po pošti.

5—8

Naznanilo.

Poduk v cerkvenem petji, koralu, glasbi, sosebno orglarstvu in gloslih se deli fantom za to sposobnim in spretnim pod prav ugodnimi pogoji. Zamoglo se bo nekterim tudi stanovanje in hrana preskrbeti. Poduk se začne s prvim oktobrom t. l. pri Franci Šef, organistu na Rečici blizu Mozirja, pri katerem se za to zanimajoči naj oglašijo. S vsem spoštovanjem

France Šef,

2—3

organist.

Na prodaj!

Mlin na 4 tečaje zravno stope in žaga pri stanovitni tekoči močni vodi Voglajni, vse dobro vtrjeno in vredjeno poslopje, dve hiši, blevi za raznovrstno živino, kovačnica in kozolec, poleg več oralov zemljišča na lepi legi, tri četrt ure od mesta Celje v Teharjah, čisto blizu velike ceste, železnice in Štorske železne fabrike.

Še bolj na tenko je zvedeti pri meni lastnici vel. posestva v Teharjah, Bukovi žlaki, h. št. 10.

3—3

Maria Rebou.

Učiteljska služba

na dvorazredni ljudski šoli v Tinjah z dohodki IV. razreda in prostim stanovanjem se razpisuje.

Prošnje se imajo poslati do 15. septembra t. l. krajnemu šolskemu svetu v Tinjah.

Okrajni šolski svet v Slovenski Bistrici

dne 10. avgusta 1881.

3—3

Predsednik: **Pavič.**

Imam na prodaj vsake sorte žganja in Rosoglie od 28 kr. liter naprej. Kdor 5 litrov skupaj kupi, dobi še cenejše.

Tudi vzamem pridnega fanta za učenca.

Celje 10. avgusta 1881.

4—4

France Kapus.

Vino Ptujsko 1—6

izvrstno dobro prodaja

lansko . . . za fl. 38—42 polovnjak

starino . . . za fl. 40—50 "

Rajmund Sadnik na Ptuji (Pettau).

Važno za kmetovalce!

Pomoček zoper žitni snet.

Zoper snet pri pšenici, ovsu, ječmeni, koruzi in vsem semenstvu, katero ta bolezen napada, najboljše, ker najgotovejše, pomaga

N. Dupuy-jeva strojnica ali lug.

Slavno c. k. ogersko ministerstvo je kmetovalcem ovo strojnico priporočilo najnujnejše pa tudi na gospodarstvenej razstavi v št. Pöltenu na Spodnjem Avstrijskem bila odlikovana s srebrno svetinjo. Kako se ravna ž njo, to razlaga natančno tiskani poduk, kateri je priložen vsakšnemu paketu. Sploh je pa ravnanje prav lahko. Jeden paket zadostuje za 200 litrov semena ter velja samo **30 kr.** Dobiti ga je v zalogah po vsej avstro-ogerskej državi.

2—6

N. Dupuy

na Dunaji (Wien, VI., Windmühlgasse 35).

Založeno imajo ovo robo:

V Celji g. Janež, v Mariboru g. M. Berdajs, v Ptujih g. Andrej Jurha, v Lipnici g. B. Seredinski, v Arnauzi g. Teodor Egger, v Slov. Bistrici g. Stiger in sin.

Važno za kmetovalce!

Nove bukve so prišle ravnokar na svetlo z imenom:

„Lurška mati Božja.“

Preložene so iz francoskega po g. Henriku Lasserre. V njih je popisano, kako se je mati Božja prikazovala v Lurdu pred nekoliko leti, in kako so se potem godili in se še godé čudeži. — Veljajo mehko vezane 1 fl., v polplatnu 1 fl. 20 kr., v polusnji 1 fl. 25 kr., in vse v platnu 1 fl. 40 kr. Po pošti 10 kr. več. Kdor vzame 10 iztisov, jih dobi poštnine prosto.

Prodaja jih prelagatelj **Franjo Marešič**, kaplan v Šentvidu nad Ljubljano in katoliška bukvarna v Ljubljani.

5—6